

Olimboyeva Gulnoza Alisher qizi

Toshkent davlat transport universiteti MTIEK-3 guruh magistri

Nazarova Nilufar Jo‘rayevna

Toshkent davlat transport universiteti, katta o‘qituvchi

Annotatsiya. *Jamiyat iqtisodiy, ijtimoiy barqarorligini ta‘minlash va ijtimoiy taraqqiyotga erishish ko‘p jihatdan soha bo‘yicha tayyorlanayotgan kadrlarning bilimi, ko‘nikmasi, malaka va kasbiy kompetensiyalariga bog‘liq. Maqolada kadrlarni o‘qitish, xodimlarning malakasini tadqiq etish, ularni yanada rivojlantirish va takomillashtirish kabi dolzarb masalalar ko‘rsatilgan.*

Kalit so‘zlar: *faoliyat, jamoa, xodimlar malakasi, optant faza, adept faza, moslashuv fazasi, internal fazasi, hurmat fazasi, murabbiylik va ustozlik fazasi, kasbiy yo‘naltirish, kompetensiya.*

2020 yilda dunyoda ro‘y bergan COVID-19 pandemiyasi ko‘plab sohalarda bo‘lgani kabi transport soha ishchi-xodimlari faoliyatiga ham sezilarli ta‘sir ko‘rsatdi. Bu esa o‘z navbatida transport sohasini yanada tubdan takomillashtirish, sohada faoliyat olib borayotgan xodimlarni har tomonlama ijtimoiy jihatdan qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy masofani saqlagan holda ishlash, ularning salomatligini asrash, sohada tibbiy xizmatni kuchaytirish, texnika xavfsizligi va sanitariya-gigiena qoidalariga amal qilgan holda faoliyat olib borishni yanada dolzarblashtirdi. Keyingi vaqtlarda ro‘y bergan voqea va hodisalar dinamikasi barcha sohalarda bo‘lgani kabi transport sohasini ham keng tadqiq etish va tayyorlanayotgan kadrlar malakasini oshirishga nisbatan ehtiyoj yuqori ekanligini ko‘rsatdi. Aynan shu talab va ehtiyojlardan kelib chiqqan holda transport sohasida ham bugungi kunda mamlakatimizda tub islohotlar amalga oshirilib, ixtisoslashtirilgan oliy ta‘lim muassasalari tashkil etilib, ularning faoliyatini takomillashtirish borasida bir qator vazifalar belgilanib, amalga oshirib kelinmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 4 maydagi “Transport sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4703-sonli Qarorida ko‘rsatilgan:

“transport sohasi ehtiyojlaridan kelib chiqib, mehnat bozoridagi raqobatbardosh oliy ma‘lumotli mutaxassislar va ilmiy-pedagogik kadrlarni, shuningdek, ommaviy kasb mutaxassislarini tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish;

transport sohasi uchun kadrlar tayyorlashning uzluksiz tizimini yaratish, tizimdagi akademik litsey hamda sohaning professional ta‘lim muassasalari ta‘lim dasturlarining uzluksizligi va uzviyligini ta‘minlash[1] kabi vazifalar shular jumlasidandir.

Kishilarning eng ko‘p qismi o‘z qobiliyatlari va xususiyatlariga mos keladigan kasblarda band bo‘lsalargina, butun millatning ishlab chiqarish samaradorligi eng

yuqori darajaga erishishi mumkin [2]. Bu masalani hal qilishda kasbiy yoʻnaltirish va tanlash jarayonining ahamiyati beqiyosdir. Masalan, tegishli manbalar [3] shuni koʻrsatadiki, ishdan boʻshashga qaror qilgan mutaxassisning ishlab chiqarish samaradorligi bir oy davomida 10-15%ga, ishdan boʻshash davrida esa 30-40%ga pasayadi. Xuddi shunday holatni ishga yangi qabul qilingan mutaxassisda ham kuzatish mumkin. Kadrlarning bunday oʻzgaruvchanligi iqtisodiyotga jiddiy zarar yetkazadi. Birgina shu muammoni hal qilish orqali ham iqtisodiy samaradorlikka erishish mumkin boʻladi.

Kadrlar tayyorlash va rivojlantirish tizimini doimiy rivojlanib boruvchi tashkilot prinsipiga muvofiq shakllantirilishi lozim. Toʻgʻri tashkil etilgan tizimning kafolati mehnat bozoridagi raqobatga bardoshli va muvaffaqiyatli faoliyat koʻrsata oladigan kadrlar bilan taʼminlash imkonini yaratadi. Chunki sohada malakali kadrlar yetishmasligi yoki zarur kasbiy kompetensiyaga ega boʻlmaslik, tashkilot rentabelligiga salbiy taʼsir koʻrsatishi bilan birga mehnat unumdorligiga taʼsir etib, rivojlanish darajasining pastaytirishi mumkin.

REFERENCES:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Transport sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi Qarori - <https://lex.uz/docs/4805174>
2. Кекчеев К. Х. Психотехника и выбор профессии. – М., 1922. - С. 5.
3. Крымов В.В., Даниленко Л. А. Профорientация – метод рационального подбора и расстановки кадров. – М., 1978. – С. 10.
4. Назарова, Н. Ж. (2022). ЁШЛАР РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЛИДЕРЛИК ОМИЛИ. PEDAGOG, 1(2), 431-442.
5. Tashbayevna, С. Н. (2022). The Essence of the Professional Self-Awareness of The Future Teacher. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 9, 3-6.
6. Назарова, Н. Ж., Муратова, Д. А., & Жуманиязова, Н. С. (2022). ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТ ТИЗИМИДА АЁЛЛАРНИНГ ЎРНИ ВА РОЛИ. Scientific Impulse, 1(3), 331-336.
7. Дадашева, А. А. (2022). ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ–КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОҲОТЛАР ДАВР ТАЛАБИ. Academic research in educational sciences, 3(10), 288-291.
8. Rakhmonov, D. A., Khaydarov, K. A., Kamolov, Z. I., Mavlyanov, R. T., & Akbarov, L. I. (1759). The development of military sociology as a science. Journal of Critical Reviews, 7(13), 1759-1762.
9. Nazarova, N. J. (2021). YOUTH COMPETITION IN PROVIDING SOCIAL DEVELOPMENT. Научный редактор, 104.

10. Самаров, Р. С. (2016). Ижтимоий тараққиётнинг маърифий пойдевори. *Современное образование (Узбекистан)*, (12), 11-17.
11. Юнусова, Н. Ш., Назарова, Н. Ж., & Жуманиязова, Н. С. (2022). ПЕДАГОГЛАРДА КАСБИЙ КОМПЕТЕНЦИЯНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ (ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ МИСОЛИДА). *Современное образование (Узбекистан)*, (6 (115)), 9-16.
12. Samarov, R. S., & Rakhmonov, D. A. (2016). Social work activity in providing the life of the society (functional-structural analysis). *Theoretical & Applied Science*, (7), 14-16.
13. Yunusova, N. S. (2016). THE SPIRITUAL EDUCATION IN UZBEK FAMILY. *Theoretical & Applied Science*, (3), 68-71.
14. Sharifovna, Y. N. (2021). Mass Culture and Informational-Psychological Security in The Modern Process. *Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT*, 9, 68-72.
15. Sharifovna, Y. N. (2021). Theoretical Fundamentals of Spiritual Culture Research. *American Journal of Social and Humanitarian Research*, 2(9), 111-115.
16. Рахмонов, Д. А. (2017). THE SOCIAL-CULTURAL PECULIARITIES OF SOCIAL WORK (IN THE MODEL OF SERVICING OLDER PEOPLE). *Theoretical & Applied Science*, (11), 285-288.
17. Beknazarov, A. A., Rakhmonov, D. A., Normuratova, M. K., & Nasirov, K. J. (2020). Psychological-pedagogical classification of the philosophy of social service. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(7 Special Issue), 2759-2762.
18. Самаров, Р. С. (2015). Таълим мазмунини белгилашнинг структуравий-функционал жиҳатлари (шахсга йўналтирилган таълим мисолида). *Современное образование (Узбекистан)*, (12), 9-14.
19. НАЗАРОВА, Н. Ж. (2022). ЁШ МУТАХАССИСЛАРНИНГ КАСБИЙ РАҚОБАТБАРДОШЛИК СИФАТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ (ТРАНСПОРТ СОҲАСИ МИСОЛИДА). *ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES*, 3(6), 765-771.
20. Nazarova, N. (2021). DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE THE YOUTH AS A FACTOR OF AFFECTING COMPETITIVENESS (on the example of foreign language teaching). *Scienceweb academic papers collection*.